

KORTE MEDEDEELINGEN

Vliegenmaden op marsch. — Misschien is onderstaand natuurverschijnsel de moeite waard vermeld te worden in „De Tropische Natuur”.

In de vele jaren van mijn verblijf in de tropen maakte ik dit nog nimmer mede en ook vele anderen wien ik er naar vroeg, hadden het nog nooit opgemerkt. Ook Inlanders niet.

Op een tuinpad lag een glibberige massa, die door haar zachte deining en het er op vallende zonlicht veel aan zonbeschenen golfjes deed denken. Nadere beschouwing toonde een groep van millioenen gele, doorzichtige wormpjes, ter lengte van 8 mm en een dikte van ongeveer 1 mm met een zwarten kop ter grootte van een speldeprik. Ze krioelden door en over elkaar heen in vele lagen maar gingen alle dezelfde richting op. De groep had een maximum breedte van 30 cm en een lengte van eenige meters, met dien verstande, dat de voorhoede vele uitloopers had en naar het eind het geheel in een dunne zweepstaart eindigde. Achterblijvers, individueel zoowel als in groepjes van 10

Fig. 1. Vliegenmaden.

tot enkele honderden, sleepten zich voort en verdroogden na een achterstand van enkele meters t.o.v. de groote troep. Dit kwam door gebrek aan slijmafscheiding, die in de groote troep de massa voorloopig in leven hield. De „snelheid” waarmede

het geheel vooruitging bedroeg 3 cm per minuut. Opvatten van eenige exemplaren had zóó spoedig uitgedrogen tot gevolg, dat van opzending of beter gezegd aan medenamen wegens gebrek aan een goede opbergplaats geen sprake was, zoodat U het alleen met de beschrijving moet doen.

Iets verder op het paadje, met een tusschenruimte van hoogstens 30 meter, „achterhaalde” ik nog een 4 tal groepen van ongeveer gelijke grootte.

Een dag of 4 daarna weder hetzelfde paadje passeerende, restte van het geheel nog eenige wit (beschimmeld) uitgeslagen plekken, ongeveer 10 meter voorbij het punt, waar ik ze nog levend had gezien. Ze moeten dus nog in den zelfden middag door de hitte en den sterk uitgedroogden grond vernietigd zijn.

Wat waren dit voor wormpjes en wat moet hun doel geweest zijn om zoo als het ware de dood te zoeken?

Bijgaand tekeningetje geeft eenigszins een idee van de samenstelling van een troep.

Ond. Miramare, Garoet.

Jhr F. ALEWIJN

De zoojuist besproken „wormpjes” zijn de larven van een mug, waarschijnlijk *Lycoria lygropis* EDW., tot de fam. *Lycoriidae* (Sciaridae) behoorend. Deze muggen hebben 't uiterlijk van kleine zwarte vliegjes, maar zijn veel slanker van bouw, hebben een veel kleineren kop, langere sprieten en breede, slappe vleugels; men ziet ze vaak, op vochtige beschaduwde plaatsen, zéér onbeholpen rondvliegen. Het eigenaardige trek-verschijnsel, dat hierboven beschreven werd, nl de gewoonte der larven zich somtijds bij duizenden boven het aardoppervlak te wagen, zich aldaar te verzamelen en „en masse” langzaam door het bosch rond te trekken, is reeds lang bekend bij Europeesche en Amerikaansche soorten dezer familie. De naakte, weeke en volkomen weerlooze larven leven normaal in rottende plantendeelen (vruchten, mesthoopen, rottend loof e.d.), doch ook voeden zij zich met wortels van levende gewassen. Soms (in de gematigde streken meestal in de zomermaanden) verzamelen zij zich tot enorme massa's om zich dan, geleid door een migratie-instinct, op weg te begeven naar betere (?) oorden. Deze migreerende colonnes zijn meestal lang en dun, en de gelijkenis op een slank, grijs slangetje heeft zoo'n sliert larven in de U. S. den naam „snake-worm” verleend (vgl. ook de Hunsche benaming „Heerwurm”!).

De tot dusverre gegeven verklaringen over het hoe en waarom dezer massale trekbewegingen zijn geen van alle erg overtuigend. Volgens IMMS meent BERTHOLD, dat de larven zich verzamelen ter onderlinge bescherming (tegen uitdroging!), tegen den tijd dat ze volgroeid zijn en in het popstadium overgaan. BELING vermoedt, dat zij zich gezamenlijk op marsch begeven op zoek naar een nieuwe voedselbron; dit is echter niet erg aannemelijk, daar de larven op het oogenblik van de exodus reeds volwassen zijn en er gewoonlijk weldoorvoed uitzien. Aangezien de meeste waarnemingen in droge tijden van het jaar zijn gedaan, is het mogelijk, dat het „lijfsbehoud” tegen uitdroging de maden bijelkaar doet komen: waar vele levende wezens zich vereenigen ontstaat „opwinding” en voedselschaarschte, en men zou zich kunnen voorstellen dat hierdoor het trek-instinct wordt aangewakkerd.

Wat Ned. Indië betreft, zijn deze processiemaden (Soend.: loeloet) reeds in 1927 door LEEFMANS waargenomen en beschreven. Hij vond verschillende groepen in het bosch boven Tjibodas en heeft zijn bevindingen over het gedrag dezer dieren in een uitvoerig artikel vastgelegd (De Trop. Nat. 16, 1927, p. 21-25). Ook van de omgeving van Bandoeng en Malang is het verschijnsel gesignaleerd. Afbeeldingen van de larve en van de mug zelf vindt men in het artikel van Dr LEEFMANS; een van de aldaar besproken soorten is later door Prof. DE MEIJERE beschreven in diens geschrift „Amyworms of the Netherland East Indies” (Tijdschr. v. Ent. 78, 1935, p. 184-185). Onlangs schreef LEEFMANS ook nog een stukje over de trekmaden in de „Entom. Mededelingen van Ned. Indië”, 2, 1936, p. 14-15.

Er zijn waarnemingen gepubliceerd waarbij zoo'n naast- en over elkaar heen wriemelende larvensliert een lengte had van 9-10 m en een breedte varierende van eenige mm tot 15 cm! Als men weet, dat in zoo'n geval de larven ca 1 cm lang en 1 mm dik waren, kan men zelf uitrekenen uit hoeveel individuen de stoet was samengesteld!

LIEFTINCK.

Specht gebruikt holle bamboe's als klankbodem. — Naar ik meen is er in dit tijdschrift nog nooit op gewezen, dat spechten ook in Indië holle stammen, en bij voorkeur bamboe's, als klankbodem gebruiken om een roffel te slaan. Zij schijnen zelfs bepaalde stammen als gelietkooze „instrumenten” te gebruiken. Tenminste: een in onzen tuin in een klapperboom gebonden bamboe, die als antennemast dienst doet, en een tweede, aan den overkant van den weg voor hetzelfde doel opgerichte bamboe, worden geregeld met een bezoek vereerd. De specht (waarschijnlijk *Dryobates a. analis* BP.) blijft voortdurend op dezelfde plaats op de bamboe zitten. Bij het roffelslaan wordt de snavel eerst met kracht, doch niet snel achter elkaar tegen den stam geslingerd, daarna wordt het rythme echter hoe langer hoe vlugger. Hierdoor ontstaat een zacht weggrollend geluid. Als de specht goed bezig is, blijft hij soms tot een half uur op dezelfde plaats zitten. Hij slaat soms wel 2-3 roffels per minuut. Heeft iemand anders soms nog waarnemingen hieromtrent gedaan?

Buitenzorg.

A. DE VOS.

Afwijkende zandribbelingen. — Onderstaande aanvulling op mijn mededeeling over dit onderwerp op blz. 55 van dezen jaargang mocht ik ontvangen van den heer N. HEYNING:

„Tenslotte Uw afwijkende vorm van de zandribbels. Daar normale zandribbels ontstaan als wrijvingsverschijnsel tusschen water of wind en zand (modder enz.) en loodrecht op de bewegende stof staan, kan 't niet anders dan dat de 2e generatie van ribbels is ontstaan door een waterstroom, die door bijzondere omstandigheden (wind?) loodrecht op de waterstroom van de 1e generatie stond. Dat deze 1e generatie zoo goed bewaard is gebleven, is misschien te danken aan 't feit, dat ter plaatse de bodem slijkeriger is, en misschien tijdens een droogliggende periode tusschen de 2 generaties de eerste ribbelingen meer verhard zijn dan met 't los-aan-elkaar-hangende zand 't geval is. Daardoor konden ze 't geweld van de waterstroom der 2e generatie beter weerstaan, dan met zand het geval geweest zou zijn. Had de vorming der 2e generatie lang geduurd, dan zou de 1e generatie wel geheel verdwenen zijn.”

Brastagi.

J. C. VAN DER MEER MOHR.

Zwermen stinkwantsen bij het lamplicht. — In een krantenbericht is gemeld, dat op 10 Juni 's avonds de stad Bandoeng bezocht is door een „wolk van kleine kevers”, die om de lichten zwermden, een zeer onaangename geur verspreidden en de voorbijgangers last veroorzaakten. Den volgenden ochtend was de geur nog waar te nemen en waren de trottoirs en straten door duizenden diertjes overdekt. Naar alle waarschijnlijkheid betreft dit een glimmend-zwarte wants van 8—9½ mm lengte, *Cydnus indicus* geheeten, met een groote verspreiding in Z. O. Azië. Deze wantsen doen op het eerste gezicht in vorm wel wat aan kevertjes denken. Zij zijn al eerder in soortgelijke krantenberichten genoemd. De soort behoort tot een groep van schildwantsen (Cydninae), die in het buitenland bekend staat als levend aan de wortels van allerlei planten en waarvan er enkele daar ook in groot aantal op het kunstlicht afkomen. Over de levenswijze hier te lande schijnt nog niets gepubliceerd te zijn, maar in de collectie van het Instituut voor Plantenziekten bevinden zich een paar exemplaren gevonden aan uitgezaaide maiskorrels (FRANSEN, 7 Juni 1929). Vermoedelijk zal men de jonge stadia moeten zoeken aan de wortels van allerlei grassen. Nadere mededeelingen over dergelijke vluchten en over aanwijzingen van de verblijfplaats der larven zullen den entomologen in Buitenzorg welkom zijn.

Buitenzorg.

L. G. E. KALSHOVEN.

Merkwaardigheden in de strand-drift bij Anjer, Straat Soenda, Bantam. — Reeds eerder heb ik het voorkomen van eikels in de drift vermeld (De Trop. Nat. 1940, p. 74, 198-9). Kortgeleden ontving het Herbarium een kleine collectie zaden en vruchten van den heer A. T. J. BIANCHI, verzameld op 2 Jan. 1940 bij Anjer aan Straat Soenda. Ook in deze collectie zitten weer enkele merkwaardige vondsten. In de eerste plaats vruchten van een alléén van Sumatra beschreven boonsoort, verwant aan, doch duidelijk verschillend van de ketapang, nl. *Terminalia gigantea* VAN SLOOFEN. Voorts een vrucht van de Cucurbitacea *Hodgsonia heteroclita* HOOK. f. & TH. En dan nog een vrucht van de Verbenacea *Teysmanniodendron pteropodum* BAKH. Voorts waren er de gewone strandvruchten bij van *Eitida*, *Terminalia catappa*, *Barringtonia*, *Calophyllum*, *Pongamia*, *Xylocarpus*, *Heritiera*, *Ochrosia* en *Pangium*. De 3 bovengenoemde soorten zijn geen van alle op Java aangetroffen. Het zijn typische boschplanten!

Het is duidelijk, dat juist in straten, die groote eilanden scheiden, zooals Straat Soenda, veel zaden en vruchten terecht zullen komen tengevolge van de sterke stroomingen. Men zou zich zeer goed kunnen voorstellen, dat zaden van het eene eiland aanspoelen op de kusten van het andere en dat deze zaden zelfs bij sterken vloedstroom in de kali's stroomopwaarts van het l. g. eiland zouden kunnen worden verspreid, dáár zouden worden gedeponneerd en zouden kiemen. Dit schijnt echter niet juist te zijn, want dan zouden deze soorten al veel verder door den Archipel moeten zijn waargenomen.

Waarom deze verspreiding door middel van zeewater geen effect heeft is een tweede. Zaden en vruchten, die door zeewater verspreid worden, zijn geselecteerd op hun drijfvermogen. Dat behoeft echter niet samen te gaan met het behoud van kiemkracht na een verblijf in zeewater van allicht enkele maanden of langer. Uitvoerige studies over kiemvermogen en drijfkracht zijn hier in Indië verricht door SCHIMPER, GUPPY en RIDLEY. Mogelijk, dat iemand zich aangetrokken voelt deze proeven voort te zetten.

Van *Hodgsonia* wordt ook door RIDLEY (Dispersal of Plants) vermeld, dat hij deze zaden op Malakka aan het strand had gevonden, zelfs op de Cocos-Keeling eilanden. Volgens hem verliezen ze in zout water snel hun kiemkracht.

VAN STEENIS.

Determinatie Tanggamoës-zoogdieren — Onder het fraai geïllustreerde artikel van J. Ch. HETHARIA (De Trop. Nat., 30, 1941, p. 108) staat in een noot te lezen, dat de daarin genoemde zoogdieren door ondergeteekende op naam waren gebracht. Dit bericht moet berusten op een misverstand. Zeer gaarne wil ik echter trachten deze dieren alsnog naar de foto's te determineren.

Fig. 3 stelt voor *Paguma larvata leucomystax*, de Witsnor-Palmmarter. Fig. 4 is *Lariscus insignis*, het Driestrepige Aardeekhoortje. Fig. 5 is *Tupaia glis jacki*, de Roestkleurige Spitseekhoorn. Fig. 6 is *Tana tana tana*, de Groote Spitseekhoorn. De in den tekst genoemde „Spitssnuitige bruinroode eekhoorn” is vermoedelijk eveneens *Tana tana*.

De mededeeling over nesten met 5 jongen van *Paguma* en van badjings (of spitseekhoorns) moet met de grootste voorzichtigheid worden gehanteerd. Dergelijke aantallen zijn mij geheel onbekend, maar komen wel eens voor in aangebrachte nesten, waarin dan de bringer voor het gemak de inhoud van twee of meer nesten tezamen heeft gevoegd. De schrijver zelf vertelt trouwens dat van de 5 jonge *Paguma*'s er 3 reeds vlug waren, en wegvluchtten, terwijl de 2 overblijvers nog eig hulpbehoevend waren met nauwelijks open oogen. Hij trekt hieruit de conclusie, dat het „verschil in leeftijd” tusschen de jongen uit één nest vrij beduidend kan zijn. Zulk een „verschil in leeftijd” bewijst uiteraard dat het 5-tal niet tot één worp kon behooren.

Buitenzorg.

SODY.

Over een hommelnest en een Tineide. — Het is al weer meer dan tien jaargeleden, dat ik in dit tijdschrift jrg. XIX, blz. 119-121 iets mededeelde over een „wandlend paddestoeltje”, dat niets anders bleek te zijn dan het huisje van een Tineide-larve en wel vermoedelijk van een *Hypophrictoides*-soort. In de jaren na 1930 heb ik herhaaldelijk naar dergelijke huisjes uitgekeken, zonder dat het mij echter ooit gelukt is ook maar één tweede exemplaar te ontdekken, zelfs niet op de plek, waar ik het eerste exemplaar gevonden had. Groot was daarom mijn vreugde en verrassing toen ik onlangs in een nest van *Bombus senex* VOLLENH. larven-huisjes aantrof, welke mij onmiddellijk frappeerden door hun gelijkenis met de *Hypophrictoides*-huisjes. Het hommelnest werd mij gebracht door een Batak, die het gevonden had in het bosch bij Tongkoh (± 1450 m b. z.), naar zijn zeggen in een verlaten muizenhol onder een omgevallen boomstam. Het hommelnest was zo goed als geheel intact en lag gelukkig nog in de oorspronkelijke bekleding van dor bladmateriaal. En tusschen deze

dorre bladeren bevonden zich de bewuste Tineide-huisjes. De Batak begreep er niets van, toen hij bemerkte, dat mijn belangstelling voor het hommelnest plotseling sterk afnam en zich concentreerde op die eigenaardige ovale bladstukjes, welke zich „zoo maar” her en derwaarts bewogen en door hem nog niet eerder waren opgemerkt.

Nadat de eerste emotie bedaard was, begonnen de speculaties. Waarmede zouden de Tineide-rupsjes uit het hommelnest zich voeden? Met mierenbroed, zooals dat het geval is bij de larven van *Hypophrictoides dolichoderella* RPKE, moest uitgesloten worden geacht. Ten overvloede bleek dat ook, nadat ik — pour acquit de conscience — eenige Tineide-rupsjes uit het hommelnest in een petriscaal met mierenbroed had overgebracht; ze taalden er niet naar. Het voedsel der rupsjes zou echter ook kunnen bestaan uit de mijten en ander ongedierte van klein kaliber, dat zich steeds in de hommelnesten ophoudt. Of zouden ze het misschien op den inhoud der honingpotten gemunt hebben? Evenwel, na een poos van rustig observeren en experimenteren werd het mij duidelijk, dat de rupsjes zooal niet uitsluitend dan toch hoofdzakelijk van het dorre bladmateriaal leefden, dus saprophaag waren en als inquilinen beschouwd konden worden, hetgeen in zekeren zin een teleurstelling voor mij was. De persoon, die mij het hommelnest gebracht had, kreeg toen de opdracht naar dezelfde soort van huisjes te zoeken op plaatsen in het bosch, waar zich op natuurlijke wijze bladafval pleegt te verzamelen, dus in kleine terreininzinkingen, tusschen boomwortels etc. Kon hij mij bovendien nog een paar hommelnesten bezorgen, zooveel te beter. Reeds den volgende dag bracht hij mij weliswaar geen hommelnest(en) doch in elk geval een flink aantal van precies dezelfde Tineide-huisjes, welke hij tusschen gewoon bladafval gevonden had. Dit feit wijst er eveneens op, dat wij hier niet met een gespecialiseerde soort te maken hebben.

De vraag rijst nu, of de bewuste Tineide wel tot het geslacht *Hypophrictoides* (resp. *Hypophrictis*) behoort. Op de uiterlijke gelijkenis der huisjes alleen mag men uiteraard niet afgaan. Ik heb echter goede hoop, dat enkele der rupsjes het wel tot vlindertjes zullen brengen en dan zou een onzer jongere entomologen zich met de determinatie daarvan kunnen belasten. Afwachten dus maar!

Brastagi, April 1941.

VAN DER MEER MOHR.

Een Ornithologische Vereeniging in Ned.-Indië. — Na een korte periode van voorbereidende actie, werd op 24 Mei jl. te Batavia opgericht de „Ornithologische Vereeniging in Nederlandsch Indië”, afgekort O. V. I. N. I.

Ieder vogelliefhebber in Indië beseft reeds lang dat een dergelijke vereeniging er op den duur moest komen: het was slechts een kwestie van de „eerste stoot”, en dan zou het verder wel loslopen. Er waren duidelijke teekenen dat het aantal natuurliefhebbers, dat zich met de vogelstudie bezig houdt, vooral de laatste tien jaren zeer was toegenomen en men mag aannemen, dat 't verschijnen van deel 2 van KURODA's boek over de vogels van Java, de vele geïllustreerde artikelen in „De Tropische Natuur” en enkele andere tijdschriften, de publicatie van HOGERWERF en SICCAMA over de vogels van Batavia, de activiteit van een lichaam als het Ned. Indisch Jagersgenootschap en tenslotte de vervulling van de ornithologenplaats aan het Museum, er gezamenlijk toe hebben bijgedragen de belangstelling voor de avifauna van Ned.-Indië aan te wakkeren.

Het Bestuur der jonge Vereeniging (voorzitter de heer W. GROENEVELDT) heeft in haar werkplan de volgende punten opgenomen.

- a. Het verzamelen, vastleggen (b. v. in een kaartstelsel), mededeelen aan wetenschappelijke instellingen (zooals het Zoologisch Museum te Buitenzorg) en publiceeren van de bij de leden aanwezige en door hen ter beschikking van de Vereeniging gestelde gegevens betreffende de avifauna van Nederlandsch-Indië.
- b. Het uitgeven van boekjes, bevattende veldkenmerken, eenvoudige teekeningen en andere voor determinatie in het veld belangrijke gegevens van Nederlandsch-Indische vogels.
- c. Het uitgeven van een tijdschrift. Het Nederlandsch-Indisch Jagersgenootschap heeft aangeboden, de drukkosten van de eerste twee of drie nummers voor zijn rekening te nemen.
- d. Het samenstellen van een lijst van Hollandsche namen, voorloopig alleen voor de Java-vogels.
- e. Het zoo goed mogelijk beantwoorden door het Bestuur van vragen en verzoeken om inlichtingen op vogelkundig gebied van de leden.
- f. Het houden van bijeenkomsten en mogelijk ook excursies door plaatselijke onderafdeelingen, welke mochten worden opgericht. De leden zullen t. z. t. een volledige ledenlijst ontvangen, waarna plaatselijk — al naar gelang het aantal leden in een bepaald rayon zulks wettigt — het

initiatief tot oprichting van een afdeling zal kunnen worden genomen. Verslagen van afdeelsvergaderingen en -excursies zullen in het tijdschrift worden opgenomen.

Daar het uitgeven van een eigen tijdschrift grondige voorbereiding vereischt en uiteraard geheel afhankelijk is van het ledental, heeft het Bestuur voorloopig de gastvrijheid van het Jagersgenootschap ingeroepen en inmiddels verkregen, en bovendien van alle hier te lande verschijnende publicaties op ornithologisch gebied een aantal overdrukken voor de leden der O. V. I. N. I. gereserveerd, zoodat deze reeds dadelijk van hun lidmaatschap kunnen profiteren.

Wij weten dat het huidige ledental de verwachtingen van het Bestuur reeds heeft overtroffen, maar om goed werk te leveren is veler hulp noodig en hoe meer leden hoe eerder een eigen tijdschrift!

Het plan voor het samenstellen van een lijst van Nederlandsche namen voor de Java-vogels is reeds in voorbereiding en binnenkort zal een beroep gedaan worden op alle leden om deze lijst te completeren.

De contributie bedraagt f 6.— per jaar, welke bijdrage ook halfjaarlijks voldaan kan worden aan de penningmeesteres, Mevr. W. SCHIMMEL-SCHAAFSMA, Tosariweg 3, Batavia-C.

Berichten van de leden betrekking hebbende op het verzamelen van allerlei gegevens over de avifauna van Indië en het beantwoorden van vragen op dit terrein worden gaarne in ruime mate ingewacht door den redacteur, de heer A. C. V. VAN BEMMEL (p/a Zoölogisch Museum, Buitenzorg). Mededeelingen inzake financiële aangelegenheden verstrekt de penningmeesteres (adres hierboven), terwijl alle andere inlichtingen (aanmeldingen van leden, adreswijzigingen, medewerking aan de Ned. Indische naamlijst, overdrukken enz.) verstrekt worden door den secretaris, de heer A. J. R. LONSAIN, Bondongan 59, Buitenzorg.

Wij wenschen deze nieuwe Ornithologische Vereeniging en haar actief bestuur van harte voorspoed toe!

LIEFTINCK.

BOEKAANKONDIGINGEN

De Tengger. Van menschen, goden en vulkanen. — Dit is de titel van een boekje, onder redactie van den Directeur van het Prov. en Stedelijk Museum te Soerabaja, G. H. VON FABER uitgegeven door de Fa H. VAN INGEN, te Soerabaja, a. 1940. Het beslaat 104 blz. druks, is geïllustreerd en bevat een wandelkaart, schaal 1: 50.000. Het is het derde deeltje van de reeks „Mooi Insulinde”; het eerste dezer deeltjes handelde over Bali (1932), het tweede over den Idjen (1933).

Een belangrijk deel van dit keurig uitgevoerde en mooi geïllustreerd werkje is gewijd aan het landschap, en vooral aan de bevolking, terwijl het laatste gedeelte bestaat uit tochtbeschrijvingen. Jammer genoeg zijn over flora, fauna en geologie geen opstellen opgenomen, hoewel dat oorspronkelijk wel in de bedoeling heeft gelegen.

Het Kromong-gebergte. — Op nog geen 20 km afstand van Cheribon, aan den N.W.-voet van de Tjeremai ligt een complex van topjes, waarvan de hoogste, de G. Kromong, 586.6 m hoogte bereikt. Het complex is daarom interessant aangezien hier sedimentaire gesteenten van tertiairen en kwartairen ouderdom, vulkanische en contact-metamorphe gesteenten voorkomen. Er komen verschillende bruikbare steensoorten voor, voorts fosphaten, marmer, gips, en asfalt-, olie-, koolzuur- en warme bronnen. De flora op de tjotten is deels arm op steenige toppen, bestaande uit gras- en struikwildernissen, of bestaat uit een boschvegetatie op andere heuvels. Midden in het heuvelland is een moeras, waar bij de bronnen zoutwaterplanten voorkomen.

Het bovenstaande is een korte weergave van den inhoud van een afzonderlijke brochure, getiteld: „Het Kromong gebergte”, uitgegeven door de Landbouw Technische Vereeniging te Cheribon, 14 blz., 1 kaart. Het algemeene deel en de geologie werd samengesteld door den heer F. U. M. BUNING Sr, een der oudste explorateurs van den Kromong; het botanisch hoofdstuk werd geschreven door Ir H. ALTMANN, Groepsadviseur van het Proefstation voor de Javasuikerindustrie te Cheribon. De inhoud is tamelijk fragmentarisch en incompleet; het pamflet heeft uiteraard niet de pretentie van een monographische behandeling.

Het werd gedrukt voor privé circulatie onder de leden der genoemde Vereeniging. Voor het verkrijgen van een exemplaar kunnen belangstellenden zich wenden tot den Voorzitter: Dr J. G. H. FERMAN, Kedjaksan 87, Cheribon.

VAN STEENIS.

Insectenspelden. — Het Zoölogisch Museum van 's Lands Plantentuin heeft dringend behoefte aan insectenspelden van roestvrij staal (KREYE-spelden) en wel van de no's 1 — 4. Elke hoeveelheid zal gaarne worden geaccepteerd, hetzij in ruil voor opgezette vlinders e. a. insecten, of tegen een geldelijke vergoeding.